

ОПІЛЬСЬКИЙ Юліан (справж. — Рудницький Юрій Львович; 08. 12. 1884, Тернопіль — 09. 02. 1937, Львів) — письменник, педагог. Брат [С. Рудницького](#) та [С. Дністрянської](#). У дит. віці важко захворів на викривлення хребта; 1898 залишився круглим сиротою, опікувалася ним старша сестра. Закін. укр. Академ. гімназію у Львові (1902). Студіював 4 семестри філософію і класичну філологію у Львів. університеті, закін. Університет м. Грац (Австрія, 1907), після чого повернувся до Львова. Викладав нім. і класичні мови у рідній гімназії, згодом став референтом Крайової шкіл. ради, написав підручники з нім. мови (зокрема «Підручник до науки німецької мови», Л., 1916) та редагував ж. «Українська школа». Літ. творчість починав із поезії, однак його вірші не мали худож. вартості. Увагу читачів привернув повістю на істор. тему «Іду на вас» (1918). Після неї вийшли «В царстві золотої свободи» (1920), «Золотий лев» (1926), «Ідоли падають» (1928), «Сумерк» (1929; усі — Львів). У них постає широка панорама минулого: становлення Київ. Держави до 16 ст., коли укр. землі стали ареною боротьби між Польщею та Литвою, опір укр. насел. завойовникам, зокрема героїчна оборона Луцького замку та початки пробудження нац. свідомості. У 1920–30-і рр. особливо популярною була тема істор. минулого, в якій виокремлювалися повісті «Шоломи в сонці», «Шестикрилець» Катрі Гриневичевої, «Вадим», «Крутіж» Б. Лепкого, «На уходах», «За сестрою» А. Чайковського, цикл повістей Ю. Косача — це тільки в Галичині, і цей перелік можна було б продовжувати. Твори О. вирізняються навіть на цьому колорит. тлі глибоким проникненням у духов. клімат епохи, історіософічністю. Так, постать князя Святослава («Іду на вас») утілює тип полководця молодій державі, який прагне розширити її межі. Але

розгром Хозар. каганату відкрив дорогу на Русь печенігам і половцям, яких раніше стримували хозари, що князь зрозумів надто пізно. У повісті «Ідоли падають» розкрито вже утвердження принципів держ. влади, якому сприяло запровадження християнства, що допомогло зміцнити становище Київ. Держави й утвердити її місце серед країн Європи. Автор розкриває складний процес зміни світосприйняття при переході на нову віру, який утвердився через синтез традиц. язичниц. обрядовості з християн. віровченням. У поглядах і вчинках персонажів О. діє свій морал. закон, свій кодекс честі. Твори письменника можна віднести до жанру істор.-пригодниц. повісті, що наближається до вальтер-скоттів. роман. типу, де сюжет. стрижнем виступає герой, який не належить до видат. істор. постатей, але волею обставин опиняється на гребені важливих істор. подій і бере в них активну участь. Такий підхід дає можливість письменникові, змальовуючи істор. тло, проникнути в різні закутки сусп. життя — від селян. хати до воєводських та великокняжих покоїв, створити цікаві колізії, пригодниц. ситуації та любовні інтриги. У «Сумерку» та ін. повістях («Діти Одіна», «Поцілунок Іштари», «Танечниця з Пібасту», «Під орлами Роми») письменник пробує якомога глибше зануритися в атмосферу епохи, про яку збирається писати. Якщо про неї залишилося мало письмових джерел, він намагається компенсувати це твор. уявою. Майже всі повісті О. закінчуються перемогою доброго начала — і це не лише дотримання вимог пригодниц. жанру, а й віра в те, що добро і справедливість є рушій. силами історії. Про що б не писав О., він ставив перед собою завдання ознайомити читача з побутом, звичаями, віруваннями мешканців країни, про яку пише, — Стародав. Єгипту, Вавилону, Риму, Скандинавії. Зі спогадів про письменника дізнаємося, що перед тим, як писати повість про Стародав. Вавилон, він знайомився з клинописом, а перед повістю «Танечниця з Пібасту» вивчав єгипет. ієрогліфічне письмо, що творить їх «загальнолюдський підклад». Його іменем названо вулиці в Тернополі, Львові, Івано-Франківську та ін.

Основні твори

Опирі. Л., 1920; Вовкулака. Л., 1922; Поцілунок Іштари. Л., 1923; Золотий лев. Краків, 1941; К., 1981; Упирі. Л., 1965; Іду на вас. Л., 1988; Твори: В 4 т. Л., 1994–2005; Ідоли падають. К., 2000.

Рекомендована література

1. Гром'як Р. Історична проза Юліана Опільського // Опільський Ю. Золотий лев: Повісті. К., 1981;

2. Гнатюк М. Майстер історичної прози // Опільський Ю. Іду на вас. Л., 1988;
 3. Ільницький М. «Загальнолюдський підклад» // Ільницький М. На перехрестях віку: В 3 кн. Кн. 1. К., 2008;
 4. Янкова Н. Юліан Опільський та його «мислячі історичні твори» // Опільський Ю. Іду на вас. Ідоли падають. К., 2009.
- М. М. Ільницький*

Бібліографічний опис:

Опільський Юліан / М. М. Ільницький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-75563>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).